

MEZEI KATALIN

A kedvezményezett és leszakadó térségek fejlődési lehetőségeiről

On the development potential of beneficiary and lagging regions

•
SZERZŐ:

MEZEI KATALIN, egyetemi docens, tanszékvezető, Széchenyi István Egyetem Albert Kázmér Mosonmagyaróvári Kar, Területi Tudományi és Vidékfejlesztési Tanszék, mezei.katalin@sze.hu

A Miniszterelnökség Területfejlesztésért Felelős Államtitkársága 2023-tól tematikus konferenciasorozat megrendezését tervezi azzal a céllal, hogy lehetőséget biztosítson a szakmai, szakpolitikai és tudományos élet szereplőinek az aktuális területpolitikai kihívások megvitatására, a szakma előtt álló feladatokról való közös gondolkodásra. A nyitó konferenciára 2023. január 27-én került sor a Nógrád megyei Alsópetényben, amely a *Kedvezményezett és leszakadó térségek fejlődési lehetőségeivel* foglalkozott. Navracsics Tibor területfejlesztési miniszter köszöntőjében hangsúlyozta, hogy a konferencia része annak a területfejlesztés megújítását szolgáló folyamatnak, amelynek célja az optimális fejlesztéspolitikai keretrendszer kialakítása, valamint területi tervezésben és fejlesztésben résztvevő szakemberek felkészítése az EU következő, 2028-tól induló programozási periódusára.

Mayer Gábor területfejlesztésért felelős államtitkár a hazai területpolitika dilemmáiról tartotta nyitóelőadását, amelyben bemutatta, hogy 2010 óta milyen eredményeket sikerült elérni az elmaradott térségek felzárkóztatásában, ehhez milyen forrásokat milyen területi léptékben használtuk fel. Az előadás második felében a hazai területfejlesztés potenciális beavatkozási térségeit vette számba, és hangsúlyozta, hogy azoknak egymás mellett, egymást erősítő módon kell szerepelniük a jövő területfejlesztésében.

Vecsei Miklós, a Felzárkózó települések (FETE) program miniszterelnöki biztosa, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alelnöke bemutatta az általa vezetett, 2019 óta működő, a 300 legrszegényebb település fejlesztését szolgáló program részleteit; az érintetteket, a segítők, a célokat, a feladatokat, az eszközöket és az elért eredményeket. Kiemelte, hogy a FETE egy olyan komplex fejlesztési program, amely nemcsak, és nem elsősorban az anyagi segítségnyújtásra koncentrá, de a társadalmi innovációkat is felkarolja; a közösségépítés legalább annyira része, mint a helyi gazdaságfejlesztés.

Pénzes János, a Debreceni Tudományegyetem docense *Az elmaradott települések tipizálása és a kapcsolódó alsó-középszintű térfelosztási lehetőségek* című előadásában részletes áttekintést nyújtott az elmaradott térségek és települések lehatárolásának hazai gyakorlatáról az 1991–2015 közti időintervallumban, beleértve a módszertant, a területi mintázatot és annak változását is. Továbbá beszámolt egyéb, hivatalosan nem használt, de kidolgozott módszertannal rendelkező eljárásokról is. Arra a következtetésre jutott, hogy bármelyik indikátorrendszert is használjuk, a legelmaradottabb települések köre érdemben nem változik. Ez arra utal, hogy a periférikus települések leszakadása tartós, azok erős területi koncentrációt mutatnak, ami térségi szintű leszakadást jelez, amelynek hátterében a problémák halmozódása figyelhető meg.

Tagai Gergely, a Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézete tudományos munkatársa a kedvezményezett térségek demográfiai kihívásait elemezte előadásában. A hazai demográfiai folyamatok bemutatása után beazonosította a népességváltozás domináns tényezőit a kedvezményezett járásokban, vizsgálta a kedvezőtlen demográfiai folyamatok okait és következményeit, és arra a következtetésre jutott, hogy a problémát komplexen kell kezelni, a beavatkozási logikában a mitigációs és adaptációs fókusz egyaránt érvényesíteni kell.

Mezei Katalin, a Széchenyi István Egyetem docense a *Kedvezményezett térségek helye és szerepe a területfejlesztésben* című előadásában a korábbiakhoz képest szélesebb kontextusba helyezte a kérdést. Rendszerszintű megközelítést alkalmazott, amelynek során azt vizsgálta, hogyan illeszthető be hazánkban a kedvezményezett térségek problematikája a területi fejlődést befolyásoló alrendszerek működésébe.

Szabó Pál és Szabó Tamás közös előadásukban tovább bővítették a fókusz, hiszen európai uniós, és azon belül V4-es kitekintésben vizsgálták a kedvezményezett térségek lehatárolásának módszertani jellemzőit, beleértve a beavatkozási szinteket és az alkalmazott eszközöket egyaránt. (Az előadás leíratát konferenciarovatunk tartalmazza.)

A konferencia zárásaként kerekasztal beszélgetésre került sor, amelyet Csíte András, a Hétfa Kutatóintézet ügyvezetője moderált. A résztvevők: Avar Ákos (Alsópetény polgármestere), Bíró Anna (Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat), Erdős Szabolcs (Stratégiai Fejlesztési Központ Kft.), Józsa Viktória (Nord Consult Kft.), Németh Nándor (Magyar Máltai Szeretetszolgálat) és Szalkai Gábor (ELTE TTK) az elmaradott térségekben megvalósított jó gyakorlatokat mutattak be az okos közösségektől kezdve a szociális szövetkezeteken (Gyulaj, Tiszabura) át a Helyben rendben programig.

A konferencia zárszavában Mayer Gábor megköszönte a közös gondolkodást és tapasztalatcserét, hangsúlyozta, hogy a miniszter és az államtitkárság a párbeszéd híve, és a továbbiakban is partnerként tekint a területi szereplőkre.